

DEMOKRAT

Glas demokrata sjeverne Dalmacije.

God. 2.

Šibenik, 2 septembra 1922.

Br. 31.

MINISTRI U ŠIBENIKU.

Premda je gosp. Ministar prosvjete Pribičević imao sasvim drugi program putovanja, ipak se je odazvao molbi upravnog odbora Demokratske stranke u Šibeniku, da posjeti također i naš grad, gdje koli u gradu toli u okolici, broji lijepu kitu štovatelja i sumišljenika. G. ministar Pribičević rado se je odazvao pozivu i ako je njegovo odsustvo skraćeno radi skorog saziva Ministarskog vijeća, te je u petak pred podne prispio u društvu sa g. ministrom D.r Krsteljem. Pohod je inače imao biti u subotu, t. j. danas. Pri dolasku kod Hotel Kosova, ministre su dočekali uprav. odbor Dem. stranke i mnogi sumišljenici, te razne deputacije iz grada i okolice. Gg. da ministri primili su brojna izaslanstva po ovom redu: Demokratski odbor Šibenika, Tijesna, Betine, Jezera, Skradina, Vodica, Prvič-Luke i Šepurine, Zlarina, Kobjevrata i Dubrave. Zatim su gg. da ministre pozdravili predstavnici učiteljskog društva, uprave Sokola i nacionalističke omladine.

Posebno odaslanstvo mjesne radikalne stranke sa g. D.r Subotićem na čelu, pozdravilo je također gg. da ministre, koji su najvećim interesom saslušali deputacije, raspitali se za prilike u njihovim mjestima, svraćajući najveću pažnju na pitanje ishrane. Ministri su obećali, da će uložiti svoj uticaj da se raznim potrebama dođe ususret, pa su tom prilikom i za vrijeme banketa izjavili, da će se organizacija ishrane provesti na način, da će biti pogodovani naročito siromašni slojevi.

Preko objeda našlo se mnogo naših prijatelja skupa sa gg. dom ministrima, te se u ugodnom razgovoru i najljepšem raspoloženju prošlo par sati.

G. Pribičević pregledao je preuređena pomješća za učiteljsku školu, te se najpovoljnije izjavio. Popodne pregledali su znamenitosti grada i posjetili katoličkog i pravoslavnog episkopa.

Ministri su predveče posjetili kupalište Jadriju.

Uvečer u 8 sati bio je priređen banket u bašči Hotel Kosova. Učestvovalo je 220 osoba iz svih stališa i zvanja društvenih. Za vrijeme banketa Šibenska je glazba koncertirala i odsvirala birani program u počast gg. ministrima prosvjete i vjere Svetozaru Pribičeviću i D.r Ivanu Krstelju. Tek pri samom koncu večere, udarila je kiša, te se učesnici banketa morali povući u jednm pokrajnu dvoranu. Tu je predsjed. mjesnog odbora Demokratske stranke g. D.r Smolčić prvi progovorio:

Pozdravlja u ime demokratskih sumišljenika gg. ministre kao predstavnike i borce velike demokratske misli kao i misli narodnog i državnog jedinstva. I to borbe ne od danas i jučer, nego od časa kad se je zametnula borba za naše ujedinjenje. To ujedinjenje je uslijedilo, doduše; mnogo je naše nesretne braće ostalo van naših granica, ali započeta borba nije dovršena, jer unutarnji neprijatelji jedinstvene narodne ideje nastavljaju svoju rabotu

U toj svečanoj borbi dobro su im došle naše kulturne neprilike gdje se izrabljuje s jedne strane neznanje prostih masa, kao što i vjerske razlike. U ime vjera tjera se brat proti bratu. Podizanje kulture sredstvom škole, uređenje položaja crkve, doprinijeti će se ublaženju i odstranjenju takovih borba od kojih pak najviše trpi državna naša misao. Zato se on obraća i ministru prosvjete i ministru vjere, da u svojoj nadležnosti porade u tom pravcu. Posebno osvrtajući se na mjesne potrebe svraćajući pozornost gg. de ministara na šibensku luku, na industrijalni razvitak grada, na poboljšanje saobraćaja, a nadalje na tešku ekonomsku krizu, koja zbog iznimne suše i nerodice ozbiljno prijete pučanstvu u zagorju, primorju i otocima.

Za tog govora pozdravio je odaslanstvo mjesne radi-

kalne stranke, te istaknuo — kako su dosad zajedničke patnje i borbe za zajedničku ideju našle i demokrate i radikale u Šibeniku zajedno.

Na koncu pozdravlja i prisutnog poglavara g. vladinog savjetnika D.r I. Perovića, kao uzornog činovnika, koji u narodnoj državi zna da bude na pravom mjestu.

Govor D.r Smolčića bio je pozdravljen odobravanjem, a kad se pak digao da govori g. Pribičević bio je pljeskanjem i poklicima burno alkamiran.

Lijepom i snažnom riječi započe ovako: „Dragi prijatelji! Uslijed nevremena pokvaren je naš prijateljski sastanak i rekao bi — pretvoren je — u urotničku karbonarsku večer, a onda nastavi saopćujući, da je po njegovu prijatelja D.r Krstelja došao u Šibenik, da prouči i razvidi prilike i odnošaje ovih krajeva, koji su uvijek bili na udaru neprijatelja naših. Dalmacija ga je uvijek privlačila radi vidne uloge, koju je ona igrala u narodnom pogledu. Iz Dalmacije potekla je prva jača zraka narodne svijesti koja je dobila konkretni oblik najprije u riječkoj, a zatim u zadarskoj resoluciji, a tim je resolucijama bio cilj, da čine front prama Beču i Pešti. No to su bile moćne i jake sile, kojima ne mogosmo odoljeti, ali nijesmo ni očajali. Ističe razliku u značenju i u efektima one borbe, koja je išla za rušenjem tudjinskih vlada, i one koje se sada vodi proti narodnoj državi. U vezi s time ta se borba gdje-gdje razvija tako da izazivlje kod mnogih ljudi neraspoloženje — čak i očajanje, ali moramo imati na umu, da se pri stvaranju velikih djela — kao što je izgradjivanje naše nacionalne države, ne mogu očekivati brzi rezultati. K tomu se ne smije zaboraviti, da je naša država nastala iz raznih krajeva, sa različitim mentalitetima, radi različitih kulturnih i vjerskih prilika. Pri sredjivanju tih raznih prilika, mjesto strpljivosti koja je najpotrebitija, izbija nestrpljivost,

koja je u prosudjivanju uopće političkih prilika — najgori savjetnik. Osim toga pri sredjivanju prilika potrebito je imati jasne vidike i ciljeve, Vi kao pristalice demokr. ideje, na čistom ste, što mi trebamo i što hoćemo, a ja kao političar pak spadam u red onih ljudi, koji tjeraju otvorenu politiku — otvorenih karata, da kažu narodu što hoće i što očekuju u narodnoj sadašnjici i budućnosti. Demokratska je stranka — mlada stranka, koja možda nije usavršila svoje političke metode, ali je zato tačno odredila svoje ciljeve. Udružujući ona u svojoj cjelokupnosti pristaše koji su pripadnici svih plemena i vjera, iz svih krajeva naše prostrane otadžbine, ona predstavlja sve narodne odlike, kao što i sve glavne težnje našega naroda. Glavni naš ideal bio je da se naša narodna država postavi na jakim osnovima i da se cementira svim onim golemim političkim i vojničkim žrtvama, koje su u tu svrhu doprinjele.

Polazeći sa stanovišta, da su stranke za narod i da su one samo jedno sredstvo, a ne cilj narodne borbe, mi smo stupili u saradnju sa radikalnom strankom i sa svim drugim strankama, koje su bile spremne da dadu državi osnovne zakone, kojima se država morala postaviti na vlastite noge. A to se nije moglo na drugi način postignuti nego brisanjem svih historičkih, te inih partikularizma i separatizma. I tako smo došli do Vidovdanskog ustava. Demokr. stranka u tom radu ispunila je svih 100 procenata svojega programa i radi toga ona jasno shvaća dužnost koja iz toga proizlazi, da ona tu važnu tekovinu čuva. Zato i stranka dobro shvaća kako je njezina vrhovna dužnost, da brani ustav od svih nasrtaja. U sadašnjici jedan od najpogibljivijih nastaja, jest takozvana revizija ustava. Demokrati su baš zato proti toj reviziji jer ona znači otvaranje novih borba, oslabljenje narodnih

redova i cjelokupne države, koja na Balkanu ima veliku zadaću, da bude nositeljica mira i civilizacije. Državopravnost političke borbe suviše su, a sve napore upravimo da se država predigne kulturno, socijalno i ekonomski. Treba preći na izgradivanje narodne države, kao što treba spremno odbraniti državu, a da ju odbranimo, organizujemo i izgradimo moramo saradivati sa strankama s kojima smo zajednički i ustav donijeli. Naravski, da tonailazi često naneshvaćanje i nezadovoljstvo, jer neki misle, da bi stranka mogla sama to postignuti. Težnja stranke bi bila, da to učini, kad bi ona tako brojna bila, ali kad ona nije, koalicije su potrebite kao i u drugim državama, jer kako je poznato u svim evropskim zemljama, osim Rumunjske i Turske, svuda vladaju koalicije. Nezadovoljstvo je zato što pojedini pristaše ne vide cjelinu, nego sebe. Oni koji šire gledaju na političku i državnu cjelinu, žrtvuju stranačke interese nad državnim interesima. Toga se naša stranka držala i sebe podredila interesima cjeline. Kod te odbrane, koalicija valja da izdržava sve napadaje sa strane protivnika. Spominje kako se sada pojavljuju iste pojave kao i 1906 kada je srpsko-hrvatska koalicija uništila kuenovštinu u Hrvatskoj. Netom su narodni ljudi došli na vladu, na prvi čas svi slugani dotadanjeg tudjinskog sistema, bili su se zatajili, da u atmosferi prave slobode inaugurisane od narodnih ljudi na vladi, izidju iz svojih rupa i da počmu da viču na režim. I sada isto tako - ti isti ljudi koji su u velikoj većini imali strašnih grijeha na duši, koji su bili stubovi tudjinskog sistema, koji su otvoreno radili protiv narodnom ujedinjenju, i oni se nijesu u prvom času osudili, da se pokažu na vidjelo. Kad su osjetili dah slobode i kad smo mi bacili veo zaboravi nad svim njihovim grijesima, nijesu to shvatili kao znak ljubavi i velikodušja prema zalutalim, nego kao slabost našu, pa sada su se izjogunili i dižu hajku protiv državnoj vlasti. U toj borbi protiv vlasti, naravno da oni udaraju i protiv nosiocima državne vlasti. I protiv meni udaraju svakakovi elementi. Udaraju plaćenici tudjih država takozvani crnogorski emigranti. Protiv meni piše brošure u kojima sam ja nazvan demonom Jugoslavije g. Sarkotić bivši austrijski guverner Bosne. Ustaju protiv meni, jer ja sam mišljenja,

da se ustav mora braniti, jer nijesam nikad odustao od tog mišljenja, jer od borbe nijesam nikad biježao ni uzmaknuo.

Nažalost putujući zemljom, primjetio sam, da u nas ima previše tolerancije i da je krajnje vrijeme, da se pritegnu uzde. Ja sam zato da u interesu državne nepovredivosti protiv svakom popuštanju jer sam uvjeren, da bi to dovelo do kapitulacije. Radom i slogom, borbom i sniješću učinit ćemo da će svi naši protivnici pokleknuti.

Prelazi zatim na djelovanje organizacije stranke, koja mora da djeluje pozitivno, a ne negativno, naime — da znamo što hoćemo, a ne što nećemo. Organizacija ne smije biti samo politička, nego mora biti vezana uz kulturne i ekonomske prilike. Osobito inteligencija ima izvjesne dužnosti prema narodu i ne smije ga smatrati ni idolom, niti objektom za eksploataciju. Rad inteligencije mora da djeluje prosvjetno i ekonomski i taj rad mora biti kao rad za brata i blišnjega svoga.

Što se tiče specijalnih pitanja za ove krajeve, citira primjer kako je u ovoj teškoj ekonomskoj krizi jedino moguće sredstvom jedne jake — jedinstvene vlade i države, dočim kako bi sve to teško išlo, kad bi išlo putem traženih autonomija, koje inače po sebi, ne davaju nikakvih realnih koristi. Spominje pitanje ishrane i država će pomoći, a to može jedino ako je država jaka i moćna. Država će takova i biti, ako tjeramo od sebe duh razaranja, a krijepimo li se duhom ljubavi i stvaranja. Lično se uvjerio o teškim prehrambenim prilikama i zato će nastojavati, da narod ovu tešku godinu preturi i da glavne potrebe podmiri. Pitaunje državne ishrane vezat će se — kako je projektirano — sa raznim javnim radnjama.

Osvrće se na saobraćajna pitanja, koja osobito zanimaju ove krajeve. Naglasuje, da je to pitanje riješeno, pa makar stranački protivnici, kao na pr. Dr. Dulibić govorili i pisali, da je to varka. Protivnici to kažu, da se kasnije mogu pohvatiti, da je to njihova zasluga, a ne naša. Svi su vladini faktori bili jednodušni za Unsku prugu, koja će vezati naše more sa centranom naše države. Političko jedinstvo, ne provodi se plamenim riječima, već saobraćajnim vezama. I zato je Unska pruga osigurana. Na završetku obraća se i na prisutne tažake, koji moraju da razumiju rad inteligenci-

je i da ne susretaju sa nepovjerenjem koji ne dolaze sa demagoškim obećanjima. Valja da se oni priviknu istini, koja obično ne donša odmah uspjeha. Ali tekom vremena ti uspjesi nikad ne izostaju. Demagogija će se utući istinom. Razni demagozi su pred prosti i lakovjerni narod sipali svakakovih obećanja, da se se ne će plaćati porezi, da se ne će ići u vojsku, da će njihova vlada kad dodje na red sve badava dijeliti itd. Ali narod će brzo uvidjeti da su to prazna obećanja bila, koja mogu samo dovesti do onih užasnih prilika, koje vladaju sada u Rusiji, gdje su nesamo svi postali robovudjina, nego podliježu gladi i pošastima, a najviše trpi od toga seljački svijet.

Zato i težaci moraju biti svijesni u vršenju dužnosti prema državi i skupno sa inteligencijom zajednički raditi za državu. Svi skupa moramo biti propagatori ideje snažne i moćne države. Samo u takovoj državi možemo biti politički i ekonomski neovisni. Zaključuje zahvaljujući na pažnji i bratskom lijepom dočeku i susretljivosti. Vi ste Jugoslaveni imenom i ubjedenjem, kojima je narodna misao sveta, a kad te misli i osjećaji zavladaju cjelokupnim našim narodom i Jugoslavija će biti jača i snažnija prema vani i unutra. Završuje poklikom Šibeniku, narodnoj misli i Jugoslaviji. Razlaganja g. Pribičevića bila su i tekom govora i na kraju pozdravljena živim i svijesnim odobravanjem.

Zatim je ustao predsjednik mjesnog odbora radikal. stranke g. Dr. Nikola Subotić, te izjavljuje, da osjeća prijatnu dužnost da pozdravi dva ugledna člana naše vlade gg. du ministre: Pribičevića i Dr. Krstelja. Osjećaj dužnosti ima svoj izvor u vjeri, da naša vlada svršava jedno krupno i zamašito dijelo, posao učvršćivanja naše države. Osvrće se onda na govor prijatelja Dr. Smolčića, koji reče, da smo uporedo istupali u svim narod. pitanjima. To je istina, kao što je također druga istina, da ćemo se naći zajedno, svaki put kad bude tražila obrana otadžbine. Obraća se gg. di ministrima toplim apelom, da porade oko prosvjete širih slojeva, da prosvjeta zakuca i kod zakutnih krajeva, jer to će donijeti blagotvorne plodove i to pridonijeti velikom posedu narodne konsolidacije. Uvjeren je da će dolazak gg. de ministara biti od znatnog uticaja za naš ekonomski i kulturni napredak, pa u tom uvjerenju želi, da gg. da ministri ponesu sobom uajljepše dojmove i u-

spomenu, pa i uvjerenje, da ovamo žive pućanstvo koje je sveder spravno da obrani naše velike narodne tekovine. Ovaj je govor bio od svih prisutnih, kao što i od gg. de ministara popraćen odobravanjem.

Pozdravljen živim poklicima i pljeskanjem, ustaje

minister D. r IVO KRSTELJ te eslovljuje učesnike sa: Braćo! Nije mu bila namjera, da govori, jer su gg. da predgovornici kazali već sve što vas može u glavnom interesirati. Ipak rado će reflektirati na apel Dr. Smolčića, da kao ministar vjera poradi oko toga da vjerske prilike ne bi u našoj državi bile razlogom trzavicama ili čak nepovjerenju prema njoj. Ukoliko je donjega, njegovo je djelovanje bilo upereno u pravcu, da uspostavi ravnopravnost i tako oduzme svaki povod nezadovoljstvu. On je postigao, da se ta ravnopravnost uvede u svim konfesijama i da svećenstvo bilo koje vjere i bilo u kojem kraju naše države, da bude obezbijeđeno na jednaki način.

Ali kada država učini svoju dužnost prema svećenstvu svih vjera, treba da i ono bude svijesno u dužnostima prema državi. A zato treba da si i država obezbijedi stanovitava prava pri namještanju svećenstva u svrhu da to svećenstvo bude radilo pouzdano i u vjerskom i u nacionalnom smislu. Još na nešto hoću da se osvrnem — nastavlja govornik. Kad sam lani bio ovdje i kad se održao sastanak radi Unske pruge, ma da nisam bio u vladi, izjavio sam, da će se Lička pruga graditi a da je Unsk projektirana. I ta je moja izjava bila stavljena u sumnju od onih istih individua, koji sada iza kako se Lička pruga gradi, a 5 dana pre mogeg odlaska iz Beograda potpisan je zaključak od Minis. savjeta, da se Unska pruga mora graditi; ti isti se ne začaju naokolo širiti tendencijozne lažne glasine i proglašivati da je sve to jedna varka beogradske vlade. Naravno, da ti ljudi ne mogu vjerovati Beogradu, nego su vjerovali uvijek Austriji i bili su joj pokorni službenici, iza kako su igrali onakovu ulogu prije našega oslobođenja i ujedinjenja, nemaju prava da govore još k tome da ubijaju vjeru u državu. Oni bi se morali sakriti, kao što su to učinili iza sloma Austrije. U nas se prigodom željez. pitanja viče i buči i to služi mnogima kao dobra izlika da samo huckaju protiv našoj narodnoj državi. Viču — kao da nam je bog — zna kakova nepravda učinjena. Ipak kod nas jedna se željeznica dograđuje, a drugoj su osjegurana sredstva. Pitam ja vas — da li se u Srbiji, koja je toliko

krvavila, gdje su domovi i mostovi porušeni, gdje općina nijesu još uspostavljena — toliko više — da se ne grade željeznice, odnosno da li se tamo toliko dava, koliko se u ovom času dava Dalmaciji. — Valja biti pravedni i valja pravedno prosuđivati prilike, koje se uistinu teške; ali koje se postepeno posvuda sređuju, dok nije moguće sve ujedamput urediti. Zato moramo svi raditi za blagostanje svoje države. I

Nizbrdica g. Trumbića!

Kada je pred nekoliko vremena g. Trumbić držao u skupštini govor pri raspravi o budžetu te izazvao razočaranje kod svih pametnih i trijeznih ljudi, bilo to njegovih pristaša ili protivnika, jedan je slovenački list ustvrdio, da je to jedan izborni govor. Dakle jedan agitacioni govor, gdje ne prevladaju bistri pogledi i logični argumenti, gdje ne prevladava osjećaj odgovornosti, već gdje se ide za sticanjem sve to većeg broja pristaša, računajući samo na njihove niže instinkte i njihovu neodgovornost. G. Trumbić, koji je igrao ulogu državnika i koji bi htio da ju dalje igra, već time je onda dao povoda i onima koji nisu imali i drugih, da se pokoleba vjera u njegove državničke sposobnosti. Što se pak ovo dana desilo u Splitu, još više je doprinelo k tome, da se g. Trumbića ubroji u one, koji su izgubljeni za državnu i narodnu stvar.

G. ministar prosvete Pribičević pohodio je Dalmaciju i boravio je u Splitu odakle je upriličio po koji politički izlet. On je u Splitu održao jedno političko predavanje o nutarnjoj i vanjskoj politici. Po običaju on je govorio stvarno i zato je rekao u uglađenoj ali kritičnoj formi takodjer i nekih istina, koje neki ljudi, koji istinu ne vole, nijesu mu mogli cprostiti. Tim manje što onaj govor g. Pribičevića ne samo je ostavio najbolji utisak na njegove vlastite pristaše, ali je djelovao na one mnoge ljude u Splitu, koji radi g. Trumbića misle, da se ne smije nikad opredjeljivati.

Napokon ova naša najbolja i najsvjesnija inteligencija kao što i najsvjesniji dio na-

ovaj govor kojega su osobito Šibenčani mogli dobro razumjeti, bio je također često isprekidano odobravanjem i okrunjen klicanjima pljeskanjem.

Na koncu je Dr. Smolčić zahvalio gg. di ministrima, uvjeravajući ih da će njihove izjave najbolje odjeknuti i ojačati vjeru kod naših sumišljenika, koji su spremni, da slijede sveje vođe. Uz klicanje Živio Pribičević i Krstelj, učesnici su se razišli.

roda, ne samo medju Hrvatima nego i Srbima u Dalmaciji, tako je demokratski orijentisana da po mišljenju nekih, u opće boravak g. Pribičevića na našem primorju drugo nije nego jedna pogibeljna i zarazna provokacija, koja bi mogla zapadajućim bogovima oteti i ono malo inteligentnijih prištaša, koje je još sačuvao osobni kult prema g. Trumbiću. Šta ima da traži jedan Srbin iz Like u Splitu i još k tome kritizirati nepogrešivost splitskih političkih svetaca? Ovako umuju oni, koji su zajedno sa g. Trumbićem zastranili od glavnog cilja narodne i državne misli stranputicom plemenskog separatizma ili čak bolje splitskog kampanilizma. I zato su smislili jednu komediju, koja je tobože morala odjeknuti daleko, pokazati kako je g. Trumbić gospodar političke situacije u Splitu i u cijeloj Dalmaciji i kako je savezništvo g. Trumbića sa g. Radićem u borbi za plemenska prava proti braći osloboditeljima potpuno opravdana čak i pred sudištem stranih država. Stara austrijska trojedna kraljevina morala bi uskrsnuti da brani svoja tobože ugnjetana prava proti g. Pribičeviću i svim onima bilo Srbima, bilo Hrvatima, bilo Slovencima, koji neće da znadu za drugo nego za jednu jedinstvenu i moćnu državu. Trebalo bi baš amo na našem moru politički utopiti g. Pribičevića tog najjačeg i najizrazitijeg prestavnika narodne ideje. I bili su toliko naivni, te su vjerovali, da će im to uspjeti! Dozvali su brže bolje Trumbića iz Zagreba u Split i upriličili su mu jedan doček „impozantan“ kako su ga nazvali u svojim glasilima.

Iza onoga što je g. Trumbić doživio, kad se iza sloma Austrije prvi put kući vraćao i po broju i po kvalitetu, a još više po jakosti ideje, koja je onu zbilja velebnu manifestaciju pokrećala, ovaj je doček više sličio sprovodu jednog slavnog čovjeka koji je neslavno svršio, kamo li apoteozu jednog političkog božanstva.

Naš prijatelj i sumišljenik g. Grizogono urednik *Života* u jednom otvorenom pismu upravljenom g. Trumbiću lijepo je oertao značenje onog dočeka i po vrijednosti sadržine i po kvalitetu onih, koji su upriličili doček i ujedno sudjelovali. G. Trumbića nije dočekala i sprovela jedna stranka niti kakvi odlični predstavnici narodnih stranaka već nekoliko zavedenih zemljoradnika, koje su prevarili da je sada Trumbić proti gospodarima, komunisti, i većinom gradski ološ koji nas je sramotio i od talijanske propagande primio rižu i novac. Inače i najbolji i najugledniji dojučerašnje pristaše g. Trumbića odlikovali su se svojim odsustvom. Po izvješću same policije nijesu tu bile nego samo četiri osobe sa akademskom izobrazbom. Pred onakovim čoprom raznovrsnih a najmanje nacionalnih elemenata g. Trumbić je smatrao nužnim da se toliko zaboravi i da se ponizi i da kao u kakvoj krčmi progovori demagoškim argumentima lupežanja vlade i ministara i zar probudi u tom čoporu smisao za velike državne i socijalne zadaće!? Tako javno nije nikada g. Trumbić govorio, pa nikakvo čudo, da se je i samo Novo Doba stidilo da reproducira doslovno sve ono što je on rekao. To je bio pravi nadgrobni govor, što si ga je g. Trumbić sam sebi sa svog prozora držao!

Vlasti i borba proti pijanstva.

Naši državni organi u pokrajini, priznajmo, neće da se odreku stare navike, da na sve poslove njihovog djelovanja gledaju očima birokrata. Oni žive od dana na dan, a još se nijesu znali uživiti u novoj ulozi, koju su im namijenile nove prili-

Ali g. Trumbić i dr. dobili su zasluženi odgovor. Kada se sutradan na večer ministar Pribičević vratio sa otok dočekao ga je najbolji dio Splita ne samo po broju nego i po vrsti. Sve što čisto narodnim duhom dise našlo se je tu i manifestirajući reagiralo je proti neozbiljnoj i sramotnoj komediji Trumbića i drugova. Zbilja impozantna povorka dopratila je g. Pribičevića do Hotela i priredila velike ovacije. On se je zahvalio i izrekao nekoliko značajnih riječi, kojima je ožigosao postupak bivšeg ministra Trumbića te izjavio, da se on u Splitu osjeća kod kuće kao što se svaki Jugoslaven mora osjećati u svakom gradu i selu naše prostrane domovine.

Ova reakcija narodnog Splita dobro je djelovala i još bolje će odjeknuti. Hoće li ona i g. Trumbića osvijestiti, sumnjamo! On je odavno postao opet ličan, a odrekao se je borbe za ideju kao ono, kad je polemizirao sa slavnim narodnjacima i kad je zabavljao zemlju sa svojim jalovim svadjanjem i pomirivanjem sa Smodlakom. On srlja nizbrdicom i teško će ga više itko i išta zaustaviti! Da nije žalosno, već bi bilo dovoljno smiješno gledati, gdje se g. Trumbić u teku svog političkog djelovanja u oslobodjenoj domovini raskrstio sa državotvorcem Pašićem, da svrši u naručaj bolševika Jelaske! Ali g. Trumbić više ne vidi niti ne razabire, da se je on našao na toj za njega kobnoj nizbrdici samo i jedino za to, što je došao do sukoba ili bolje, jer se je iznevjerio najvećoj temeljnoj ideji na kojoj počiva jedinstvo naroda i države. I u tom sukobu g. Trumbić mora na koncu podleći, jer su ideje jače od ljudi.

ke u narodnoj državi. Oni kao da ne shvaćaju da su oni jedan od najvažnijih i najpotrebitijih faktora, koji je ne samo zvan da vodi tekuće poslove, nego da preuzme inicijativu u svim pitanjima javne koristi. Istina već od Austrije smo bašti-

nili prilično loš materija, a sada ekonomska kriza u kojoj se nalazi naše činovništvo, kao da mu je najboljom izlikom, da u radu bude pasivno. Za mnoga socijalna pitanja kao da ono nema smisla! Ovim ne kažemo da nema i časnih iznimaka. Ali kako su malobrojne te iznimke, koje potvrđuju pravilo imali smo ovo dana prigode, da se uvjerimo.

Neko liječničko udruženje potaklo je misao, da se sa strane liječnika počme intenzivnim radom u pravcu odgajanja naroda u higijeni, osobito obdržavanjem javnih predavanja. Osobitu pažnju je ono svraćalo na suzbijanje pijanstva. Promišljajući o praktičnoj izvedbi te borbe protiv pijanstva, uvjerali smo se, da će ta borba biti za dugo nemoguća i bezuspješna, dokle god krčme - izvor pijanstva - budu imale svoje najbolje saveznike i zaštitnike u samim upravnim organima, bilo prve ili zadnje molbe. U nas se nije sa službene strane nikada uočilo i proučilo dobro pitanje pijanstva u vezi sa svim kobnim njegovim posljedicama u moralnom fizičkom i gospodarskom pravcu za pojedine krajeve, u zemlji. Nije se nikada sa službene strane ni potakla ni držala jedna ozbiljna anketa, da se stane tom zlu na kraj. I zato vidimo kako danas niču krčme kao gljive sa dozvolom obrtnih vlasti, ako se slučajno usprotivi odnosni činovnik prve molbe stalno je, da će se kakvim posredovanjem sa strane ipak sa strane više molbe udovoljiti. U Dalmaciji od vjeka i neki narodni zastupnici nijesu se stidili zanimati se ovako nečasnim poslom zaštićivanja narodnih trovatelja. Poznato je, kako su u Zadru kod Namjestništva neki klerikalni zastupnici radi svoje nemetljivosti u tom pravcu bili dodijali odnosnim referentima. Talijani su za vrijeme okupacije dali silu dozvola krčmarenja, jer su preko krčmarenja podržavali špijunažu i protunarodnu propagandu. I dandanas i van granica okupirane zone, mnoge su krčme leglo protunaro-

dnog trovanja. Treba, da se naša pokrajinska vlada prene i da ovom pitanju posveti dužnu i dostojnu pažnju. Prije svega potrebit je saziv jedne ankete. Zatim potrebita je jedna opća revizija obrtnih dozvola i svedenje na najpotrebitiji minimum. Potrebno je potpuno ukinuće krčama, koje se na cestama nalaze, jer su one suviše i redovito bez nadzora i zato najškodljivije. Potrebna je radikalna promijena obrtnog dobnika. Po selima i malim mjestima, krčme imale bi se zatvarati već po podne, a od nedjelje kao svi drugi obrti ili sasvim, kao što je običaj n. pr. u Engleskoj. Ove mjere smo slobodni sugerirati našoj pokrajinskoj vladi kao najmanje, što se za sada može učiniti.

Želili bi da se ovim prilikama svrne više pozornosti i da se u opće u javnosti više o njima raspravlja. U narodnoj državi dužnost je svakog svijesnog građanina da suradjuje na poboljšanju prilika. Mi ćemo rado primati i objelodanjivati sve, što nam se u predmetu pošalje, jer je jedna javna diskusija u tom pogledu veoma nužna i aktuelna, ako ne za drugo a ono da barem probudi odgovorne na vladi!

Odakle potiče kampanja protiv naše države.

Zagrebačka „Riječ“ donosi ovaj članak: Neprijateljska propaganda protiv naše države započela je svoj rad sa prvim danom njenog postanka. Od konca rata pa do današnjega dana nije propušten ni jedan momenat, da se ne pokušava izvana, a pomoću protudržavnih, anacionalnih i plaćenih ekspozitana u samoj državi, ocrajevati je, sprječavati njenu konsolidaciju i oštećivati njene životne interese. Svaki važniji spoljno-politički i unutarnjo-politički pakt u državi bio je iskorišćen za rad protiv države. Izvori ove propagande su razni a svrha im je ista: uništiti ovu državu ili barem spriječiti u konsolidaciji ili paralisati svaku njenu akciju u međunarodnom životu. U prvi mah pokušavali su ostaci bivše austrougarske monarhije, okupljeni oko pokojnoga i bivšega kralja Karla, da sa svojom akcijom protiv naše države, koju su smatrali najjačom zaprekom uspostave habsburške monarhije, provedu svoje namjere. Poslije poznatih neuspjeha ovu su kampanju

preuzeli mađarski legitimiste uz pomoć Talijana sa ciljem, da ometu akciju mira koju je naša država počela u zajednici sa ostalim državama centralne antante da provodi. Ovim propagandističkim centrima pridružili su se još i mnogobrojni drugi, vodjeni raznim ekonomskim i finansijskim ciljevima, koji su imali biti provedeni na štetu naše države. I zanimivo je da se takva propaganda javlja uvijek pred važnim akcijama bilo naše države same, bilo ukupne centralne antante. Prilikom sastanka i konferencija u Marijanskim Laznjama i u Pragu, gdje se je najviše raspravljalo o austrijskom problemu oko kojega su se spleli i izkrižali mnogi tamni interesi naročito Mađarke i Italije, istupila je ta propaganda sa velikim aparatom i običnom zestirom. Ova spoljna propaganda našla je dovoljno terena i u samoj našoj državi kod izvjesne štampe i grupa koje su ili finansijski vezane na protudržavne interese (Stinnes i njegova poduzeća) ili su opet iz razornih političkih razloga pristupačne svakoj protudržavaoj raboti. Centar ove propagande je u Budimpešti i u Rimu. Propaganda se provadja sa najvećim oprezom i sa najperfidnijim sredstvima. Italija i Mađarska imaju bitan interes, da počepaju centralnu antantu i da prošire svoj upliv na Austriju i zagospodare tako centralnom Evropom. U tu svrhu proturuju neistinite i tendenciozne vijesti u veliku stranu štampu i to nika da iz samog centra, nego uvijek preko Haaga, Berlina. Stockholma ili kojega drugoga mjesta, da im na ovaj način dadu vid veće vjerojatnosti. Mađarska diplomacija koja je naročito vješta u intrigiranju, poduzima, ničim izazvana i bez ikakvog stvarnog razloga, diplomatske demarše kod vlada pojedinih velikih sila pod nevinom formom izformiranja o političkom položaju a sa jasnom svrhom, da

i te vlade upozori na neke izmišljenje namjere naše države dotično cijele centralne antante. Tako mađarski listovi javljaju, da se je mađarska vlada informisala preko svog poslanika u Parizu o austrijskom pitanju i o držanju Českoslovačke i Jugoslavije, koje da imaju imperijalističke namjere obzirom na Austriju i stvaranje koridora preko austrijskog teritorija. Vanjski listovi, a i neki zagrebački jutarnji listovi, donijeli su vijesti o vojničkoj konvenciji između Českoslovačke i Jugoslavije, koja da je uperena protiv Austrije. Iznijeli su, šta više i imena komandanata divizija i njihove brojeve i generalštabne planove prema kojima imadu da se izvrše ove vojničke operacije. U isto vrijeme javljaju talijanski listovi, a naročito Nazionne, o koncentrisanju jugoslavenskih trupa na austrijskoj granici u agresivne svrhe. Ova kampanja, koliko god bila vješto inscenirana i žestoko provodjena, nije uspjela, jer su velike vlasti i više nego uvjereni o ispravnoj ulozi centralne antante i o korektnosti i lojalnosti njenog držanja u svim pitanjima evropske politike. Ova kampanja, kad već nije uspjela, počnje da uvlači rogove da joj se ne dozna za pravi izvor i za prave namjere — a to nekolegijalnim načinom iznosi i taj zagrebački jutarnji list — da su sve te vijesti koje su lansirane iz Haaga, Berlina itd. o namjerama Českoslovačke i Jugoslavije bile sastavljene od mađarske vlade i raširene u Beču preko mađarskih agenata. Svrha je ovoj propagandi bila, da se prikrije potajna mobilizacija Mađarske protiv Burgenlanda.

Tako je i opet jedan pokušaj naših spoljnih i unutarnjih neprijatelja neuspješno. Iznijeli smo ovo u dobrohotnoj namjeri da upozorimo one, koji su kod nas toj propagandi nasjeli, da traže ispravnije izvore za svoje vijesti a da se ne drže sa mađarskim agentima.

GRADSKA VIJESTI

Lična vijest. Kako javljamo na drugom mjestu, sa gosp. ministrom Pribičevićem doputovao je i g. ministar vjera Dr. Ivo Krstelj. Kratko vrijeme svoga boravka u Šibeniku, g. ministar Dr. Krstelj upotiebit će da po mogućnosti razna mjesta u Kotaru.

Na uvaženje. Budući su gg da ministri za jedan dan ranije — nego su mislili, došli u Šibenik, a svoj program daljnjeg putovanja, tek ovdje konačno ustanovili, to se pri aranžiranju banketa u žurbi propustilo obavijestiti mnoge kristaše, pa ih molimo, da to uvažje.

Odlazak ministara. Jutros je ministar g. Pribičević sa g. đicom kćer. kom i sinom otputovao iz Šibenika. Prijatelji i mnogi sumisljenici na odlasku su ga pozdravili i željeli dobar put! G. Pribičević ima namjeru, da preko Skradina i Ben-

kovca posjeti svoje izbornike u Lici. Sa G. Pribičevićem otputovao je i g. D.r Krstelj, koji se vraća u Šibenik.

Sjajni dočeci našim ministrima. Kako u zadnji čas doznajemo, gg da ministri Pribičević i D.r Krstelj, bili su dočekani u Skradinu veoma lijepo. Posebno deputacije pozdravile su ih u Bribiru i Gjevrskama. Sjajan je doček i zbor održan u Benkovcu. Bilo je prisutno preko 1000 osoba. Govorili su Ilija Zečević, te gg da ministri. Prihvaćena je rezolucija za zajednički rad Radikala i Demokrata. Potanje u dojučem broju.

Naša učiteljska škola. Odbor prvaka naše stranke bili su zednjih dana u Splitu, da se kod Školskog odsjeka informiraju radi preparandija, e bi se konačno svladale i zadnje poteškoće, koje su na putu

za što skoriji otvor tog zavoda. Odbor je imao opsežan informativni razgovor sa pok. školskom nadzornikom g. Kriletićem, te je u svim pitanjima postignut sporazum i suglasje.

Ovih će dana i sam g. Kriletić doći u Šibenik, da pregleda preuređeno prostorije za preparandij i da razvidi zgodan položaj gdje bi se mogao podignuti internat učiteljski. Naši su odaslanici pohodili gg. du ministre Pribičevića i Dr. Krstelja, koji su ovih dana bili u Splitu, te su g. ministru prosvjete u prvom redu izrazili zahvalnost za njegovo zauzimanje u pogledu premještanja preparandije. Ujedno su zainteresovali g. Pribičevića, da i dalje posveti svoju pažnju potrebama Šibenika, a naročito preparandiji, koja će se za dugo vremena imati da se bori sa raznim neprilikama i teškoćama. G. ministar prosvjete pokazao je, da je u svemu veoma dobro upućen i da je također njegova želja da se čim prije otvori uz preparandij i toli nužni internat. G. Pribičević udovoljio je i želji, da se upraviteljstvo preparandije odmah preseli iz Dubrovnika u Šibenik, kako li će započeti svojim zvaničnim radom. Prema tomu upozoruju se zainteresovani, da će o svemu u svoje vrijeme biti obaviješteni i dobiti sve informacije od samog upraviteljstva, koje će do koji dan djelovati u Šibeniku.

Predsjednik pomorske vlade Dr. Vranjican, bio je u utorak popodne na prolasku za Bakar. Opć. upravitelj Dr. Ante Rajević i deputacija odličnih građana upotrebili su tu prigodu, te su g. predsjedniku kratko izložili sve potrebe za lučki saobraćaj, isticali neodgovidnu nuždu, da se čim prije pristupi izgradnji luke, te da se uredi i spremi sve što se mora učiniti, da Šibenik uzmogne prosperirati u onom pravcu, koje po svojem položaju zastupa. G. predsjednik obećao je, da će uvažiti sve želje i potrebe, dok čujemo, da je naša općina poduzela razne korake kod svih mjerodavnih čimbenika, da se opravdanim zahtjevima Šibenika - jednoč udovolji.

Iz uredništva. Današnjim brojem potpisivat će „Demokrat“ g. Ivo Tarle, a vlasništvo lista prelazi na upravni odbor demokratske stranke. Upozoruju se gg. da dopisnici pretplatnici lista, da sva pisma uprave na „Tiskarnu Vitaliani-a“.

Orhestna družina. Pod ravnanjem g. Mihajlovića, od četvrtka svake večeri koncertira veoma dobra orhestna družina u Kavani Krka.

Čitulja. Ovih dana preminuo je naglom smrću čestiti građanin Toma Bogdan, sin Ive Bogdana. Bio mu je krasan sprovod, učestvovanjem mnogobrojnog građanstva. Obitelji i rodbini izrazujemo saučesće.

Naša Mornarica. Odio naše ratne mornarice, u četvrtak uvečer prispjelo je u našu luku, koje je građanstvo toplo pozdravilo.

Krcanje bauxita. Veliki teretni parobrod „Fedora“ od 6 hiljada tona, ima već par dana, da krea bauxit.

Politički život u Šibeniku proteklo je jučer veoma živo. U jutro su stigli gg. ministri Krstelj i Pribičević te razna odaslanstva demokratske stranke. Na večer je bio politički banket. Poslanik klerikalne stranke Dr. Dulibić boravi već više dana u gradu, te uvjerava svoje vjernike, da je gradnja Unske željeznice jedan trik Beograda, da se ona neće nikad zgraditi, da veliki zajam u Americi se neće provesti itd. Napokon na večer stigao je zemljoradnički poslanik Vrsalović, i on onako poput Trumbića u Split, te je bio dočekan od jedno tri stotine težaka na obali sa povcima: Živio! Zatim se vikalo živio zemljoradnički kralj, zem. stranka, zem. Jugoslavija itd. Iza toga slijedio je pouzdani sastanak. Na koncu je pala obilata kiša, ovog puta ne samo obećanja, nego prava blagotvorna već od nekoliko mjeseci očekivana kiša, koja je najbolje došla zemljoradniku. Pošto su u nas svemu obično krivi ministri i vlada, pa i kada kiša ne pada, vjerojatno je, da će zasluga za ovu kišu ići opozicionalne poslanike, a u prvom redu zemljoradničkog, koji je baš u pravi čas stigao u Šibenik.

Zabava Jugoslav. lov. društva u Šibeniku, koja se je morala održati na 3 ov. mj. odgođena je radi velike vrućine.

Dan zabave javit će se na svoje vrijeme.

U fond Filharmoničkog društva da počaste blagopokojnu uspomenu Tome Bogdan, darovaše slijedeća gg.: Jakov Kapitanović Din. 10., Ivo Sunara Din. 10., Frane Karadjole Din. 10. Darovateljima toplo zahvaljuje. Uprava.

Upišite se kao članovi „JADRANSKE STRAŽE“
Mjesečna članarina 1 Din.

Vlasnik i izdavalac: Odbor Demokratske Stranke
Odgovorni urednik: IVO TARLE.
Tisak grafičkog zavoda E. VITALIANI.

Kr. ovlaštena prodaja baruta, eksploziva, oružja i municije

t. t. Jakov Dulibić i drug - Šibenik

časti se javiti c. općinstvu grada i okolice, da imade na skladištu lagumskog i lovačkog baruta, te lovačkog oružja i municije.

Svaki Jugoslaven mora biti član JUGOSLAV. MATICE

Braća Grubišić - Šibenik

Telefon 36

Po najnižim cijenama nudjamo rezanih i iscjepanih bukovich i hrastovich drva za gorivo.

Po želji kupca obavlja se dostava u kući.

ODLIKOVANA TVORNICA LIKERA

IVANA JELIĆA
ŠIBENIK

Tvrđka utemeljena 1906.

JOSIP JADRONJA

ŠIBENIK :- (DALMACIJA)

agenturni, komisionalni, otpremnički i pomorski posao, poveljeni trgovačko-pomorski mešetar.

Brzjavlj: Agentur Jadronja - Šibenik.

Telef. interurb. br. 3.

Zastupstvo i skladište najboljih eksportnih tvrđka i tvornica. sve kolonijalne robe, pšeničnog brašna boljeg domaćeg mlina, kao i mekinja, kukuruza, zobi itd. — Likera, Siropa, finih vina i šampanjca. — Izravni uvoz iz inozemstva: sira Parmizana Emmenthalera, te Estrata konzerve pomidora, Mortadele, Ruskog originalnog čaja, Modre galice, sumpora itd. — Sardine u ulju i u bačvicama slane srdjele najveće dalmatinske tvornice. — Karbid tvornice Jajce (Bosna) koji sadržaje 200—300 litara acetilena, mnogo korisniji nego dalmatinski te prema tomu mnogo jeftiniji pri uporabi. Nadalje je čist i daje krasno jednolično svjetlo, bez ikakvog neugodnog mirisa. — Petroulje u sanducima i bačvicama izvrstno rafinirano. — Domaće rafinerije, benzin i mineralna ulja svih vrsta najfinije rafinirano, oksigen u tehničke, medicinske i znanstvene svrhe, kiselina za akumulatore.

Uzoreci, ponude i razjašnjenja na zahtjev badava i trunko. — Prima se naručbe svakovrsnih pečata i tabla uz tvorničke cijene.

Zastupstvo za špediterske poslove u svim većim mjestima cijel g svijeta.

Jugoslavensko transportno društvo
Darlić i drugovi - Zagreb

Podružnice: BEČ, MARIBOR, ČAKOVAC i BAKAR

Sve tiskalice

za narodne i građanske škole kao god i za župske urede dobivaju se u tiskari E. VITALIANI Šibenik

MIRIS

TVORNICA SAPUNA I SVEĆA D. D. NA
SUŠAKU

PROIZVADJA
RAZNE VRSTE
PRVORAZREDNOG
PERAĆEG SAPUNA
TE MIRISAVOG I BRIJAĆEG
UZ NAJPOVOLJNIJE
CIJENE.

GLAVNI ZASTUPNIK ZA SJEVERNU DALMACIJU:
EDMUND WEISSENBERGER
ŠIBENIK

TRANSPORTNO I OTPREMNIČKO PODUZEĆE

SPLIT
TELEFON 220.

A. Kuvač

BAKAR
TELEFON 20.

Preuzimlje robu za prevoz, otpremu
usklađivanje, carinjenje i osiguranje.

Izvršuje sve naloge najkulantnije uz

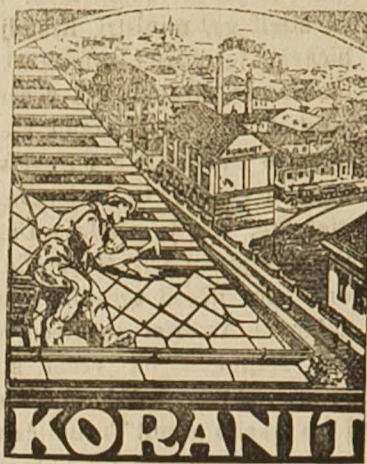
dobre garancije.

Zastupstvo Uzajamno osiguravajuće Banke „Slavija“.

KORANIT D. D.

prva jugoslavenska industrija asbestnog škrljevca

tvornica u KARLOVCU

**Najbolji krov
sadašnjosti**

Glavno zastupstvo za sjevernu
Dalmaciju sa skladištem u
Šibeniku

BRAĆA MAKALE
ŠIBENIK

Brzjavni: Makale - Šibenik.
Inter. telefon br. 46.

SLAVENSKA BANKA d. o. o.

FILIJALA ŠIBENIK

::: Dionička glavica K 150.000.000. ::: Pričuva K 50.000.000.

BRZOJAVNI NASLOV: SLAVENSKA

Glavno sjedište

ZAGREB

Poslovne centrale:

BEOGRAD

LJUBLJANA

FILIJALE

Bjelovar
Brod n/S
Dubrovnik
Celje
Gornja Radgona
Kranj
Maribor
Murska Subota
Osijek
Sombor
Sušak
Šabac
Velikovac
Vršac

EKSPozITURE

Monoštor
Skofja Loka
SEZONSKA EKSP.
Rogatačka Slatina
AGENCIJA :
Buenos Aires
AFILIJACIJE :
Budapest (Balkan
Bank).
Wien (Bankhaus)
M. R. Alexander

Prima uloške na knjižice i tekući
račun uz najpovoljnije uvjete.

Obavlja sve bankovne transakcije najkulantnije.

::: Jadranska Banka a. d. - Beograd :::

Cavtat, Celje, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula, Kotor,
Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Sarajevo, Split,
Šibenik, Zagreb.

BEČ, TRST, OPATIJA, ZADAR.

NEW-YORK: Frank Sakser State Bank.